

III.B WONDERBAARLIJKE SAAMHORIGHEID

Rudolf van Hengel, Bilthoven, 2007

Steeds weer word ik geboeid door de gedragingen van mieren. Daarbij verbaas ik me telkens weer over de wijze, waarop deze kleine diertjes hun werkzaamheden op elkaar lijken af te stemmen. Dat niet iedereen in Nederland deze diertjes wil bestuderen!

Inleiding

Zo vang ik op 12 maart 2007 twee zonnende *F. polyctena* koninginnen en een dertigtal werksters van nest 538AC in Beerschoten, De Bilt. Aangezien er tientallen koninginnen op het nest aan het zonnen zijn meen ik dat deze vangst wel ethisch verantwoord is. (Dezelfde dag vang ik bewust op een ander, overeenkomstig nest, 538BV, ook twee koninginnen en een aantal werksters voor Marlene in Eindhoven.)

Gedurende de nacht moeten de mieren nog in een vangpot blijven, omdat het terrarium, waarin ik ze wil onderbrengen nog niet geheel ingericht is.

Het doel van de vangst is een terrarium in te richten, om zowel *F. polyctena*, als *F. nitidulus* te houden. Deze laatste, die in de nesten van de bosmieren leeft, wil ik bestuderen. Eerder heb ik het geprobeerd in een gipsen kunstnest, maar daar hebben de *F. nitidulus* werksters te weinig mogelijkheden om zich aan grijpprage *F. polyctena* werksters te onttrekken.

Er gebeurt niets

Op 13 maart is het terrarium gereed en schud ik alle mieren erin uit. Het kost een half uurtje, maar dan hebben de mieren, inclusief de koninginnen, zich verzameld in een stronk, midden in het nest, die ik met behulp van een halogeenlamp (20W) tot een aantrekkelijke, warme locatie heb gemaakt. Op zich is het al boeiend om de eerst gedesoriënteerde mieren zo snel weer georganiseerd te zien. De komende dagen wacht ik gespannen op het vervaardigen van een bosmierenhoop, maar ze bouwen niets! Zelfs geen enkele individuele mier raakt ook maar een dennenaald aan om een begin te maken. Wel lopen ze actief overal in de bak rond. Ze hebben ook meteen de luchtopeningen ontdekt en een kluitje mieren hangt bij de openingen tegen het glas, precies op de plek waar de met parafineolie ingesmeerde strook begint. Geen overbodige luxe, anders loopt de hele kolonie binnen een dag door de kamer.

Ik ben verbaasd, heb ik soms toevallig broed verzorgende werksters meegenomen in plaats van nestbouwers of houden ze me voor de gek?

Ineens aan het werk!

De eerste vijf dagen weigeren de mieren ook maar één dennenaald aan te raken tot plotseling op 18 maart alle werksters gedreven bezig zijn een mierenhoop te maken. Iedereen doet mee. Binnen twee dagen is er een fraai heuveltje van naalden en ander organisch materiaal verschenen. Vanwaar die plotselinge overgang? Hoe komt het dat ineens iedereen meedoet? Wat voor signaal krijgen ze? Voor mij een raadsel. Ik kan toch moeilijk voorstellen dat een koningin of een werkster ineens een feromoon afgeeft dat de opdracht: 'nest bouwen' in zich heeft. Wie heeft hier een idee over?

Het is overigens ook leuk te zien, dat in dezelfde bak, met hetzelfde beschikbare nestmateriaal, *F. polyctena* een nest bouwt met groffer materiaal dan *F. sanguinea*, die twee jaar geleden in dit terrarium huisde. De laatste gebruikten vrijwel geen (grote) dennenaalden!